

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 87/03-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka na neverejnom zasadnutí senátu 11. júna 2003 prerokoval prijatú sťažnosť M. P., bytom N. Š., zastúpeného advokátom JUDr. D. M., Advokátska kancelária, P., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 250/00, a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 250/00 p o r u š i l právo M. P., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu v Poprade v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 250/00 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. M. P. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd v Poprade povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresnému súdu v Poprade u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia M. P. v sume 13 194 Sk (slovom trinásťtisícstodevät'desiatštyri slovenských korún) advokátovi JUDr. D. M., Advokátska kancelária, P., do 1 mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti M. P. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. marca 2003 doručená sťažnosť M. P., bytom N. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. D. M., Advokátska kancelária, P., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Poprade (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 250/00.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 87/03-10 z 26. marca 2003 prijal podľa ustanovenia § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu vyjadrili k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom sp. zn. Spr. 357/03

zo 17. apríla 2003 a sťažovateľ, zastúpený svojím právnym zástupcom, stanoviskom z 5. mája 2003.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že odo dňa podania žaloby, t. j. od 17. marca 2000, okresný súd „vo veci nekonal a nekoná a až na jeho písomné a telefonické urgencie vytýčil na 29. apríl 2002 prvé pojednávanie, ... ktoré však bolo odročené za účelom doručenia vyjadrenia k žalobe jedného zo žalovaných ostatným účastníkom konania“. Podľa tvrdenia sťažovateľa ide o vyjadrenie Okresného úradu Žarnovica (z 22. mája 2000), ktoré bolo okresnému súdu doručené 25. mája 2000, „a ten nám nebol schopný toto vyjadrenie doručiť za dva roky“ (t. j. 6. mája 2002). Takéto konanie okresného súdu podľa názoru sťažovateľa „potvrďuje prierahy súdu v tomto konaní“ a v konečnom dôsledku porušenie jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy. Aj napriek viacerým upozorneniam na nečinnosť okresného súdu adresovaným aj jeho predsedovi nedošlo k náprave.

K sťažnosti sa okresný súd vyjadril už vyššie citovaným listom, v ktorom popisuje priebeh doterajšieho konania vo veci a „zastáva názor, že dĺžka konania nie je výnimočne dlhá a zodpovedá konkrétnym podmienkam prípadu. Prejednávanú vec nemožno považovať za takú, ktorej musí byť venovaná osobitná pozornosť preto, že by sa dotýkala napríklad úpravy práv a pomerov k maloletým deťom, štatútových vecí a pod.“. Okresný súd je toho názoru, že „prerokovaná vec je skutkovo, no najmä právne zložitá a uvedená záležitosť ovplyvňuje celkovú dĺžku konania“. Dôvodom

tohto tvrdenia má byť skutočnosť, že sťažovateľ v žalobe označil celkom 5 žalovaných, ktorí mu majú hradiť škodu, pričom „je nevyhnutné skúmať podmienky zodpovednosti každého žalovaného aj s prihliadnutím na prípadný podiel zodpovednosti toho ktorého žalovaného“. Okresný súd je toho názoru, že konanie v predmetnej veci „s prihliadnutím k zaťaženosti vybavujúceho senátu primerane smeruje k odstráneniu právnej neistoty žalobcu a teda k rozhodnutiu vo veci samej“.

K vyjadreniu okresného súdu zaujal stanovisko právny zástupca sťažovateľa listom z 5. mája 2003, v ktorom uviedol, že pokiaľ ide o doručené vyjadrenie okresného súdu, skutočnosti v ňom uvedené vlastne len potvrdzujú, že k zbytočným priesťahom v prerokovaní veci skutočne došlo.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej občianskoprávnej veci.

Sťažovateľ podal okresnému súdu 17. marca 2000 žalobu proti:

1. J. P. - O. C., P. (ďalej len „žalovaný č. 1“),
2. Krajskému riaditeľstvu Policajného zboru v Banskej Bystrici (ďalej len „žalovaný č. 2“),
3. Okresnému úradu Žarnovica (ďalej len „žalovaný č. 3“),
4. P. Š., L. (ďalej len „žalovaný č. 4“)

o zaplatenie sumy 220 000 Sk s príslušenstvom ako náhrady škody za osobné motorové vozidlo, ktoré sťažovateľ kúpil od žalovaného č. 1 a ktoré bolo rozhodnutím Colného úradu v Poprade zaistené pre nehodu údajov v technickom preukaze vozidla a v colných dokumentoch.

Po zaplatení súdneho poplatku okresný súd 10. mája 2000 vyzval žalovaných na vyjadrenie sa k žalobe.

Žalovaný č. 3 doručil svoje vyjadrenie okresnému súdu 25. mája 2000, žalovaný č. 1 dňa 16. júna 2000 a žalovaný č. 2 listom z 19. júna 2000 namietol nedostatok svojej pasívnej legitímácie.

V mesiacoch máj až september 2000 okresný súd neúspešne doručoval žalobu a následne zisťoval adresu žalovaného č. 4. Žalobu mu doručil 6. októbra 2000 do Ústavu na výkon väzby v Banskej Bystrici.

Predseda okresného súdu opatrením z 22. januára 2001 predmetnú vec pridelil do senátu 15 C.

Ďalší úkon vykonal okresný súd až 15. apríla 2002, keď predvolal účastníkov na pojednávanie s termínom 29. apríla 2002 (predvolanie bolo doručené sťažovateľovi a žalovaným č. 1 a č. 3).

Pojednávanie konané 29. apríla 2002 (za prítomnosti sťažovateľa a jeho právneho zástupcu) bolo odročené na neurčito za účelom doručenia vyjadrenia žalovaného č. 3 k žalobe ostatným účastníkom konania.

Dňa 6. mája 2002 žalovaný č. 2 listom oznámil okresnému súdu, že trestná vec proti žalovanému č. 4 ešte nie je ukončená a že sťažovateľ si uplatnil v trestnom konaní náhradu škody.

Dňa 15. mája 2002 doručil sťažovateľ okresnému súdu svoje stanovisko k vyjadreniam žalovaného č. 1 a č. 3 k žalobe a rozšíril žalobu aj voči Colnému riaditeľstvu Slovenskej republiky v Bratislave (ďalej len „žalovaný č. 5“).

Žalovaný č. 2 dňa 16. mája 2002 oznámil, že výzvu okresného súdu z 29. apríla 2002 postúpil Krajskému úradu vyšetrovania Policajného zboru v Banskej Bystrici.

Žalovaný č. 1 sa listom zo 14. mája 2002 vyjadril k vyjadreniu žalovaného č. 3 a doplnil svoje vyjadrenie k žalobe.

Okresný súd zaslal 11. apríla 2003 vyjadrenie žalovaného č. 2 zo 16. mája 2002 ostatným účastníkom konania a vyzval sťažovateľa, aby predložil potrebný počet exemplárov svojho vyjadrenia zo 14. mája 2002 (doručené okresnému súdu 15. mája 2002), aby mohlo byť doručené ostatným účastníkom konania.

Dožiadaním z 11. apríla 2003 zisťoval okresný súd na Ústrednej evidencii väzňov v Bratislave, či je ešte žalovaný č. 4 vo väzbe.

Dňa 17. apríla 2003 sťažovateľ doručil 6 druhopisov svojho vyjadrenia zo 14. mája 2002.

Dňa 28. apríla 2003 bol súdny spis sp. zn. 7 C 250/00 doručený ústavnému súdu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie týchto práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prerokovaní jeho sťažnosti vyniesol toto rozhodnutie:

„Základné právo sťažovateľa ... na prerokovanie a rozhodnutie veci bez zbytočných prietáhov upravené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR v konaní vedenom na Okresnom súde v Poprade pod sp. zn. 7 C 250/00 bolo porušené.

Prikazuje sa, aby Okresný súd Poprad vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 250/00 konal.

Súd priznáva sťažovateľovi podľa článku 127 ods. 3 Ústavy SR finančné zadosťučinenie vo výške 200.000,- Sk.

Súd priznáva odmenu a náhradu hotových výdavkov právnenmu zástupcovi sťažovateľa ... vo výške 13.556,- Sk (Vyhl. 163/2002 Zb. 2 x 6 650,- Sk, 2 paušál 128,- Sk).“

Okresný súd vo svojom vyššie uvedenom vyjadrení žiadal, „aby ústavný súd návrhu M. P. nevyhovel“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa splní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd aj v predmetnom prípade bral do úvahy skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/92 a iné) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci.

Predmetom konania na okresnom súde je rozhodovanie o žalobe o náhradu škody. Aplikáciu právnej úpravy náhrady škody v občianskom súdnom konaní vykonanú v ustanoveniach šiestej časti prvej a druhej hlavy (prvého až tretieho oddielu) zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov

ústavný súd v predmetnom prípade nepovažuje za natoľko komplikovanú a náročnú, aby mohla negatívne ovplyvniť priebeh doterajšieho konania.

2. V konaní (správaní) sťažovateľa ako ďalšieho kritéria na posudzovanie možných dôvodov zbytočných prietáhov v konaní nezistil ústavný súd žiadne také skutočnosti, ktoré by mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania pred okresným súdom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd konštatoval, že konanie o žalobe sťažovateľa od jej podania trvá bez rozhodnutia vo veci už vyše 3 rokov (37 mesiacov), počas ktorých sa vo veci konalo len jedno pojednávanie bez toho, aby bol vypočutý niektorý z účastníkov konania.

Zdlhavý postup okresného súdu v predmetnom konaní spôsobujúci predlžovanie stavu právnej neistoty sťažovateľa dokumentujú nižšie uvedené, okresným súdom vykonané procesné úkony vo vyznačených obdobiach (včítane dĺžky ich trvania).

Sťažovateľ doručil žalobu okresnému súdu 17. marca 2000. Okresný súd od 21. marca 2000 do 3. októbra 2000 vykonal úkony súvisiace s doručením návrhu, vyžiadanim vyjadrení strán, zložením súdneho poplatku do 4. októbra 2000. Vec bola 22. januára 2001 prikázaná inému senátu (15 C) a úkony na zvolanie jediného pojednávania vo veci boli vykonané až 15. apríla 2002. Od 16. mája 2002 do 11. apríla 2003 okresný súd vo veci nevykonal žiadne úkony.

Ústavný súd považuje obdobie od 4. októbra 2000 do 15. apríla 2002, t. j. 18 mesiacov, a obdobie od 16. mája 2002 do 11. apríla 2003, t. j. 11 mesiacov, teda v súhrne 29 mesiacov, za zbytočné prietahy zapríčinené nekonaním okresného súdu a vykonaním neúčelných úkonov.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v tvrdení o skutkovej a právnej náročnosti posudzovanej veci ústavný súd neakceptoval už aj vzhľadom na doterajší (vyššie dokumentovaný) postup okresného súdu v posudzovanej veci.

Taktiež zdôrazňovanie zdlhavosti doterajšieho konania tvrdením o „zaťažnosti vybavujúceho senátu“ ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Podľa názoru ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas a adekvátne opatrenia (I. ÚS 39/00). Okresný súd vo svojom stanovisku neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Vychádzajúc z dôvodov vyššie uvedených v bode 1 (hodnotenie kritéria zložitosti veci), z platnej právnej úpravy a z postupu okresného súdu (organizovania jeho procesného postupu) v predmetnom občianskoprávnom súdnom konaní nemožno hodnotiť postup (organizáciu práce) okresného súdu v posudzovanej veci ako postup, ktorý by zodpovedal ústavou priznanému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a príslušným ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku, ktorých aplikácia je nevyhnutným predpokladom spoločensky efektívneho, t. j. rýchleho a účinného poskytnutia právnej ochrany.

Vyššie uvedený postup (a aj nečinnosť) okresného súdu spôsobujúci zdlhavosť namietaného konania nevykazoval podľa názoru ústavného súdu znaky plynulého a efektívneho konania a bol teda konaním so zbytočnými priet'ahmi.

V dôsledku konštatovania zbytočných priet'ahov v predmetnej veci ústavný súd považoval za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti súčasne uplatnil z dôvodu nečinnosti okresného súdu, ktorá spôsobila, že „sa dostal do postavenia, že nemá ani zaplatenú kúpnu cenu ..., ani predmetné motorové vozidlo“, ktoré vplyvom času a poveternostných podmienok je „už aj značne znehodnotené“, priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 200 000 Sk.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy primerané finančné zadost'učinenie, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02). Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde a s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie označeného základného práva uznal podľa zásad spravodlivosti za odôvodnené priznať primerané finančné zadost'učinenie vo výške 25 000 Sk. Vo zvyšnej časti návrhu

sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd nevyhoviel.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom v sume 13 556 Sk, a to za dva úkony právnej pomoci (prevzatie a príprava právneho zastúpenia, ústavná sťažnosť). Hodnotu jednotlivých úkonov právnej pomoci vyvodzoval právny zástupca sťažovateľa z ustanovenia § 13 ods. 8 v spojení s ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

Vychádzajúc z doterajšej ustálenej praxe ústavného súdu výpočet náhrady trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom sa vypočítava podľa ustanovení § 13 ods. 8 v spojení s § 1 ods. 3 citovanej vyhlášky (porušenie základného práva garantovaného ústavou nie je oceňované peniazmi) t. j., že za tri úkony právnej pomoci (prevzatie a príprava právneho zastúpenia, ústavná sťažnosť a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) prislúcha právnemu zástupcovi sťažovateľa náhrada 13 194 Sk, t. j. 3 x 4 270 Sk (12 810 Sk) plus 3 x 128 Sk (384 Sk).

Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je odôvodnená aplikácia ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, že požadovaná náhrada trov právneho zastúpenia zodpovedá platným právnym predpisom, a preto uložil okresnému súdu povinnosť zaplatiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľa v sume 13 194 Sk.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2003